

ШУМАДИЈА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

ГЕЧ. VI.

Овај листъ издаван сваке Суботе. Цена в одъ 1. Апр. до нове године 18 гр. За огласе плаћа се 3 кр. ср. одъ врете за едан-путъ а 5 кр. ср. за трипутъ.

№ 54

САМОЋА.

По рѣци блаженства плива ми душа,
Када усамљенъ у гору похитимъ;
Ту ми се тише таласаю страсти
Ту се я китимъ цветомъ спокойства. —
Ведро е небо, шире се прси,
Лакше ерѣ дишу безъ икакве зебнѣ;
Ту не допире буновно врењѣ
И загушљивъ задай светине живе. —
Бистарѣ е таласъ планинске рѣке,
Као годъ душа безъ ограде страсти; —
Ко с' не надмеће са суетомъ свѣта,
Скромне мус' желѣ, а питоме мисли. — —
Сладко се спава подъ гранатимъ грмомъ
Кадъ га занесе дисањѣ вѣтра,
Лѣпше е свако планинско цвеће
Нег' сваки украсъ и градска сјайность. —
Какве ми сласти даю веселя,
Прашљиви варакъ ласкавогъ света,
У комъ са сваке зияю стране:
Отровна ждрла клевете, мржнѣ. —
Лепо е одат' по вечернѣмъ ладу,
Усамљенъ са руйномъ зборити зоромъ;
Сладко е чисту имати савѣсть,
Ма и неимао Крезуса благо!
Путуйте дакле, несите жуднѣ,
Што сте ми болно разпинале срце,
Кадъ ми годъ старе позледе се ране,
Самоћо! ти ћешъ донети лека! —

М

Путони Судбине.

(Продужено)

У тай ма примѣти бѣдна робиня Лиљана, да е и Вољана тронута, и да јој е силно узтрептало срце, и имајући садъ јоштъ едну искрицу надежде, падне на колена предъ жрчицомъ, целива е у skutъ и рекне јој: „Не, а се нисамъ у теби преварила, испрено и чудновато створенѣ. Ты не само да имашъ ликъ нѣжнѣгъ пола, него у твоима е прсиама и женско нѣжно срце; то ми сведочи суза, коя ти трепти у очима. О, немой се стидити те лепе сузе, — та она те выше украшава него ли у-

красъ твога свештеничкогъ чина. Жена е онда найузвишенѣя, кадъ женски осећа. Слѣдуй гласу природе, коя у души твојој узбуђуе сажалѣнѣ, познай да си онда твою прву и найсветио дужность испунила. Нашъ полъ, нема већегъ украса, него доброту срца и благость душе.“

„Свештеница се мора одрицати женскогъ чувства,“ одговори Вољана, коя се сетила свое заклетве, савлађујући насилно свако нѣжнѣе чувство, које јој се у души порађало. Мене е моя судбина поставила на оно мѣсто, гди я не смемъ нѣжно и благо осећати, као срећнѣе мое сестре; и у толико е горе по мене, што я, као орудѣе више вољѣ, немамъ срце одъ камена. Я морамъ слѣдовати позиву, коме самъ се посветила, па зато ме твоје приклињанѣ и ядикованѣ несме тронути. Не троши рѣчи узалудъ, бѣдно и несрећно створенѣ; ерѣ уво е мое затворено твојој безмѣрној туги; — предай се твојој злоудној судбини!“

При овимъ рѣчима удали се Вољана, давши своимъ војницима знакъ, да одма за њомъ и Лиљану поведу. „О мили мои родители, любезни брате и драги приятельи, я васъ никадъ, никадъ выше видити нећу! Тешко мени бѣдној и несрећној, чиме самъ я ову ужасну судбину на мене навукла?“ — тако е ядиковала бѣдна Лиљана, кадъ су е сурови војници одвукли. — Съ дивљомъ тугомъ и узалуднимъ и немоћнимъ бѣснѣломъ гледали су обезоружани ибарски војници, како су планинци њиову младу госпођу у планину одвукли. Они нити су были у станю нио избавити, нити ужасну судбину преузношене и у цѣломъ двору ибарскомъ као идолъ обожаване Лиљане ублажити, и зато су у безмѣрномъ очајню проклињали онај данъ, кои ѣмъ е толику несрећу донео.

Но све ово изчезава према неизмѣрној и неописаной жалости Ярне, кадъ су се вѣрни али несрећни пратиоци Лиљанини у дворѣ вратили, и поразителни гласъ донели Запѣвка, кукињава и очајателна туга разлегала се по двору; сви служительи и служавке ишле су по двору збуњено и плачнимъ очима, и чисто нису могли ни сватити такову несрећу; ерѣ сви су одъ срца волели добродушну Лиљану, коя е и према најнижемъ была блага и снисходителна.

Ярна пакъ лежала е безъ суза и поражена предъ олтаромъ свое дворске капеле. Она е лупала свое прси, — дизала е руке у немомъ очајню, и молила е не-

бо да избави њно несрећно дѣте, премда се е готово стидила, изустити такву молитву, нити е имала надежду, да ће бити услишана: ерѣ њој е њно срце казивало, да она милость и помоћ божию ние заслужила. „Садъ познаемъ твой праведни, превѣчни судъ, о небесна правда!“ говорила е поражена Ярна. „Не смемъ роптати ни тужити у безмѣрной мојој туги; ерѣ што ми се ово случило, ние ништа друго, него праведна казнь за црно злочинство, коимъ самъ мою сестру оядила. Но я самъ мислила, небесни Творче, да те е ублажило мое дуго каянѣ и тешко изпащанѣ; я самъ у момѣ заблуженю помислила, да си мое злочинство избрисао изъ књиге твое превѣчне правде, као што се оно изъ памтениа мога већъ готово избрисало. — Ахъ, лото самъ се преварила — праведне освете пламенити мачъ после толикогъ времена ние проманию мою повину главу! Ахъ, я садъ нисамъ была сиремна за такавъ догађай. Јо мое дѣте, мое лепо добро и несрећно дѣте! Я самъ мислила, да те за кратко време окитимъ брачнимъ вѣнцемъ, — а ти садъ морашъ угинути у цвѣту твога млађаногъ живота, — па јошть на какви ужасни начинѣ! — Я те у мисляма гледамъ, како у мрачной тавници лежишь, како часъ за часомъ пролеће, како ти надежда све већма исчезава, а страшна смртъ надъ главомъ ти зия и све ближе и ближе долази, како ты у највећемъ очајню за помоћ вичешъ и како те нико нечуе! О свемогући Боже избави е, избави, ако си Богъ блакости, као што ме учи истинита вѣра, кою самъ примила! Я ю немогу отети изъ руку крвожедни и за осветомъ жеднећи язичника. Ахъ зашто се то морало догодити башъ садъ, кадъ е храбри Бориславъ отишао далеко одавде на войну противъ свои најжешћи непријателя? — Јо мое дѣте, мое јдно дѣте, да те баръ јошть еданпуть могу видети!“

Овако е ядиковала сажалениа достойна мати, и одбацивала е одъ себе сваку утѣху. Она е терала одъ себе све служавке, па и самогъ свогъ изповѣдника, и сви у двору шаптали су еданъ другомъ на уво: „Наша го-споя неће преживити ову ужасну несрећу.“

Едно суморно и облачно вече сеђаше Воляна усамљѣна у планинској својој обители, и размишлявала е съ некимъ тайнимъ ужасомъ о дапу великогъ жертвеничкогъ торжества, кои се све ближе и ближе примицао, и у кои ће данъ она први путь у животу свомъ принети гнѣвнимъ боговима крваву жертву. „О Вешто, Вешто!“ говораше она у себи жалостно, „теби е было много лакше, кадъ си први путь ову тешку дужность испуњавала; — ерѣ ти си започела жертвованѣ съ твојомъ највећомъ непријательницомъ, и ти си тако безъ икаквогъ стра я противљѣна душевногъ могла бити послушна нашимъ боговима. Мени е пакъ одредила судбина, да убјамъ люде, кои ме нису никадъ увредили, и у чјој туги и я болно саучаствуемъ! — Бѣдна Лиляно, коя чамишь у мрачной пещтери, да знашь ты, како ми твоя туга и очајнѣ болно срце пара! Ахъ, я ти несмемъ помоћи; я морамъ сурово и свирѣпо съ тобомъ поступати; ерѣ ме на то намораваю два силна основа. Та заръ нисамъ я и одъ тебе несрећниа? Кадъ ми судбину нашу сравнимо, заръ ние твоя боля? — Ти си одрастла у срећи и радости; њѣжна любовь ти е была вѣрни пратиоць, и посипала стазе мла-

дости твое мирисавимъ цвѣћемъ, докъ те ние твоя злоудна судбина изъ тогъ цвѣтногъ круга изтргла; но и твоя ће несрећа бити краткога трајня; нагла смртъ преселиће те за тренутакъ у благословене предѣле райскога покоя. — Я пакъ одтргнута самъ јошть у првашнѣмъ дѣтинству одъ прсию мое неутѣшне майке; мене е одгајала суморна човекомржња, и посветила е мой животъ туђој освети, да будемъ отровни мачъ у туђој руди! Са срцемъ, кое се ние одтуђило одъ чувства любви и сажалѣна, као што е мое, морамъ вршити дѣло неокаяногъ бѣсомучника, у чѣмъ е грудима изумрла човечность и свако племенито чувство, — па јошть къ томе несмемъ слѣдовати њжнимъ осећаню, кое дае женскомъ срцу највише блаженство. О Вешто, Вешто! болъ бы сто пута было, да си ме у дѣтинству, кадъ самъ ти у руке пала, безъ сажалѣна боговима жертвовала. Я ти немогу благодарити на овакомъ животу, кои се највишегъ блаженства земногъ одрицати мора.“

Куцанѣ на вратима њжнимъ раздрма Воляну изъ ови непријатни мисли. Воляна отвори врата, и унутра уђе еданъ младићъ сасвимъ скромно. Сумрачакъ у соби ние дозвољавао, да Воляна угледа изгледъ и лицъ овога странца, но њговь високъ и племенитъ стасъ показивао е ипакъ, да е спадао међу одличнѣ свога пола. Она се мало препане, но онъ падне предъ њомъ на колена, и рекне њој њжнимъ и благозвучнимъ гласомъ: „Я те не познаемъ, обитателько ове усамљѣне куће; но была ты ко му драго, ти ћешъ за цѣло, надамъ се поштовати законъ гостопримства, и дозволићешъ, да ову ноћ негди у заклону проведе еданъ бѣдни и гоѣни, како бы могао неколико часова одпочинути и сабрати силе за даль бѣгство.“

Воляна погледа на странца са жалостнимъ смешѣнѣмъ. „Несрећни,“ мисляше она, „кодъ кога е дошао онъ тражити заштите. Нѣга е овамо довела њгова зла судбина. Башъ такова јошть жертва потребна е боговима бѣдни младићу, у мѣсто да наћешъ спасенѣ, ти самъ улећешъ у зияюћу провалу смрти. Међу дивљимъ зверовима пустинѣ ты бы безбѣдни быо, него ли у овой кући. Но заръ я да издамъ њга, кои съ највећимъ поверѣнѣмъ руку ми пружа, заръ да погазимъ свето гостопримства право? — Ахъ я несрећна, я несмемъ човечно осећати, я морамъ по дужности да будемъ лукава и свирѣпа!“

„Ты ћутишь и не удостојавашъ ме одговора?“ продужи странаць по краткомъ ћутаню, ерѣ Воляна му не бияше ништа одговорила. „Заръ скромна молба едногъ гоѣногъ неналази одзива у твојој души?“

„Не — я нећу да будемъ издайница,“ мисляше жречица, „я нећу да погазимъ право гостопримства. Нека иде съ милимъ богомъ — аљ, га онъ и тако неће избећи одъ свое судбине! Бдительни служители храма уватиће га, и доведиће га овамо насилно! Онда я баръ нисамъ она, коя га е издала;“ и окренувши се къ младићу, рекне му: „Бѣдни странче, кодъ мене неможешъ наћи заклона, ерѣ я самъ дѣвојка и седимъ сама; зато те несмемъ я овде никако примити.“

„Кадъ е тако, а ти ми дай какавъ напитакъ,“ продужи странаць молебнимъ гласомъ, „па ћу я онда, прем-

да самъ веома уморанъ, отићи одавде, и покушаћу, да се далъ одвучемъ.

Онъ е говорио ово съ тако нѣжнимъ и пріятнимъ гласомъ, да е Воляна јошть вѣрма тронута была, нити му е могла ову последню молбу одбити. „Причекай мало овде, садъ ћу се я вратити!“ тако му рече Волина, и изађе напољ у куйну. Ту запали она свећу, и донесе странцу млека и воћа. Но кадъ му е при зраку свеће у лице погледала, дрекне она ясно и посрне на земљу; еръ у нѣму е познала овогъ младића, когъ е ликъ она негди у сну видила, кадъ е на неколико дана предъ смртъ Вештину заспала у планини подъ великимъ растомъ.

(Продужиће се.)

М р в и ц е.

— Срце кодъ здравогъ човека у 24 сата кучне 100.000 путій, дакле свакогъ сата 4167, свакогъ минута 70, а у 6 секунда 7 путій. Ко живи 4 године, тога срце кучне 146,100.000 путій; а ко 40 година, тога срце за то време кучне 1,461,000.000 путій.

— На питањъ „зашто су Харинге слане,“ одговорио е еданъ: „зато, што у мору живе.“

— Мы имамо у нашемъ езикѣ речи, које еднственогъ, а неке које множественогъ броя немаю; тако речъ „срећа“ нема множественогъ броя, еръ е врло редко гдигодъ на земљи има.

Ладнокрвностъ. — Еданъ Енглезъ ручао е у едномъ великомъ друштву. На еданпутъ наоблачи се, почне севати, громъ пукне и убје служителя Енглезовогъ, а онъ се чинише као да ніе чуо громъ, па текъ после четвртъ сата, на велико удивленіе остали, кои су одъ стра прерли, окрене се и мртвомъ служителю рекие: „опомен! ме сутра, да магнетъ на нућу метемъ.“

— Еданъ млади посланикъ купи да поклони жени првогъ министра огледало и све што е за чешљавъ нужно, па кадъ јој е тай даръ предао, рекнему она: „заръ и то стои у вашимъ наставленіама?“

— У месту Н. возаше кочиашъ едного учредника новина, и кадъ су на средъ чаршіе были, кочиашъ преврне кола. Учредникъ падне и викне: „Шта то уради убіо те Богъ?“ „Ништа, — написао самъ еданъ чланакъ за ваше новине“ одговори кочиашъ.

— Прво каѣно дрво засаѣно е у Араби 1454, године 1554. пили су првый путъ кафу у Цариграду, 1654. у Марзелю, 1754 у Прайской, а садъ се піе у свима краєвима света.

— Кадъ е едно свеучилиште свое стогодишнѣ быће светковало, седне еданъ странаць у цркви у столъ едного трговца. Овај кадъ дође, рекне му „устаните то мое место“. „Молимъ васъ, оставите ме на миру за садъ, а я вамъ се обећавамъ, да при идућој стогодишњој светковини, на ваше место сести нећу.“

— „Познастели вы овога господина, што мало пре овде прође“ упыта странаць, едну на сокаку десившу се женску. „О како га небы познавала, кадъ е онъ мой блискій сродникъ“ одговори женска. „Ель вамъ доиста

родъ и одкуда“ запыта опетъ странаць, и она му одговори: „та есте, да богме, еръ е пре године дана хтео мою најстарію сестричину узети.“

— Еданъ послужитель понесе две врло лепе шолѣлице у собу, и кадъ е на средъ себе дошао, измакне му се една изъ руке, падне на патосъ и разбіе се. Господинъ се страшно наљути кадъ то види, и викне: „несрећниче, гди су ти руке, те испусти таку красну шолу?“ Слуга се препадне, дигне руке горе, испусти и ону другу шолу, и рекне: „Ево ій господине.“

— Благородникъ Н. коме е по нѣиви едно дете птице ватало и сву нѣиву изгазило, гледао га е каквимъ му драго начиномъ превариви и къ себи добити, да га изтуче. Еданпутъ га види и викне: „Оди мали къ мени да ти нешто ново кажемъ“. Дете се сети шта онъ оће и рекне „Фала вамъ господине на доброту, аль опетъ нећу къ вама да дођемъ; еръ оваква мала деца, као што самъ я, немораю знати шта е ново.“

— *Селякъ.* Господине, овај човекъ украо ми е едного вепра.

Судія. Ели истина да си украо.

Доповъ. Ніе господине.

Селякъ. Како да ниси, кадъ я ћу то са три сведока доказати.

Доповъ. Кадъ е тако, то ћу я 10 сведока довести, кои ће посведочити да ме видели нису.

Судія. Почемъ се обтуженый на десетъ, а тужитель на три само сведока позвао, и почемъ е вишество на обтуженога страни, то се тужба одбацити мора.

— Игранъ у старія времена као да е врло тешко ишло. Тако приповедаю, да су у време Карла 9. краля Францускогъ по псалмима играли, и да е краљ најрадіе по псалму 129 играо.

— Принцезу Елеонору, доцнію краљицу Енглеску, између остали нѣны добры дѣла и лепоте, фалили су и съ тымъ што е читати умела. Ово е было 1152. године.

— *Отаць.* Шта кошта сынокъ тай дуванъ што ти пушишь.

Сынъ. Дувать ока.

Отаць. Я самъ задоволячъ и съ онимъ дуваномъ кои некошта выше одъ 4 цванцика.

Сынъ. Е кадъ бы я имао толико деце колико вы, я небы никако пушио.

— Гиббонъ е быо угледа уредности. Онъ е све свое послове на сате и минуте измеріо, и никадъ ніе хтео у времену, које е н. п. за читанъ опредѣліо, друго што радити. Тако приповедаю, како се берберинъ тужио, да га никадъ у собу пустіо ніе, кадъ е ма еданъ минутъ пре, или после опредѣленогъ времена дошао.

(*Презренъ и одбаченъ даръ*). Млада девојка една, коя е одъ богатогъ а постарогъ човека едного, кои е оженѣнъ быо, себи ласкати допуштала, питала се томъ надеждомъ, да ће јој почитатель нѣнъ на нѣнъ именданъ драгоцѣнъ даръ послати. Она е видила у дућану кодъ ювелира едного, прекрасну белензуку и више е дана предъ богатимъ своимъ съ највѣшимъ похва-

лама о белензуки той говорила, да, она е управо захтевала од њѣга, да се и онъ згодномъ приликомъ у тай дућанъ сврати и да ту белензуку види, ако ће то башъ и радъ самогъ тога бити, да іой каже, дали лепъ вкусъ има.“ — Почитатель њѣнъ чиніо се, као да желю господичиде неће да разуме, онъ се е увекъ при похвалыванію њѣномъ смеяо само, одговорио никадъ ніе ништа, него се опростио и удаіо. — На свой именданъ добіе господична кутію едну, коя е канапомъ десетоструко увезана и са свію страна печатима утврђена была. Наравно се садъ тврдо надала, да ће ту некій скупоценъ даръ, а пре свега ону хвалъну белензуку наћи. Она брзо отвори кутію и — проста една торта лежаше предъ очима њѣнымъ.

„Да ми е знати, шта е тай човекъ хтео са тимъ уцетляваніемъ? Таково се што слушкињи поклоня, а не мени,“ вишне лютато.

У то магновеніе промоли просіакъ еданъ седу свою главу крозь врата унутра и замоли за милостиву.

„Башъ добро, старче; таманъ си ми дошао како вала,“ рекне налюћена лепотица, узме кутію и тарту и да просіяку, а овај са стотину благодарны сагибана своимъ путемъ оде.

Она му после малогъ поклона окрене леђа. После подне уђе почитатель у собу свое лепойке. Онъ е изгледао, као да на благодарностъ очекуе. Али о томе ни речице небыаше. Напоследку езапыта, како іой се торта допала.

„То морате пытати просіяка, коме самъ я особитый тай даръ дала.“

„Шта? Вы сте тарту поклонили?“

„На служби!“

„И безъ да сте е изсекли?“

„На што ми е то? Я такве ствари неедемъ.“

„Дакле, вы сте 1000 фортитій поклонили, еръ толико е коштала фалъна она ваша белензука, коя е у краю едномъ одъ торте сакривена была,“ одговори почитатель.

А тако е и было. Срећный просіакъ недође іой выше на врата. Застіћенъ, забуну и лютину обое њѣи, кое е несрећа ова посѣтила, лако свакій себи представити може.

— Пирова су питали зашто неће да буде членъ академіе париске, и онъ имъ одговори „я немогу 39 людій натерати да онако мисле као я, — а я немогу онако мислити како њѣи 39 мисле. па зато и нећу те почести да се примимъ.“

— Папа Пиюсь 6. давао е о одной новой години многе милостинѣ и многима е пензію опредѣліо. Еданъ старый парохъ приђе му и замоли га, да и њѣму какву пензію опредѣли, еръ е слабъ и немоћанъ. Папа му на то рекне: „Како ћу вамъ пенсію дати, кадъ вы никакве заслуге немате.“ „То е истина“ одговори старый парохъ, „да я никакве заслуге немамъ, али какве заслуге имаю обелисцы и пирамиде, те ій свакій часъ пошто пото купуете!“

— Пизаро, кои е познатъ као свирѣпъ и нечовечанъ, еръ е скотскій са перуанцима поступао, скочио е едномъ у едну валовиту рѣку и с' опасности живота избавіо е едного свогъ служителя. Пріятельи њѣгови, кадъ е изъ рѣке изишао прекоревали су га, што е лудъ быо, те е животъ свой, за животъ едного слуге на коцку метуо, а онъ имъ одговори: „Вы сте башъ нелюди, кадъ ми тако што пребацуете, и кадъ непознаете вредностъ едного верногогъ слуге.“

М а л и н е.

— Лепота е само видъ, и данасъ есте а сутра ніе, а добродѣтель е онај мирисъ, кои насъ не само у старости, него и после смрти неоставля.

— Свакъ се лакоми на ружу докъ е іошъ у цвету, а кадъ увене нико се необзире на ню, него е подъ ноге баца.

— Неразуманъ и нерасуданъ найвыше се на несрећу тужи, а неће да увиди, да сва та несрећа ништа друго ніе, него њѣгово невниманіе и неразуміе.

— Ко хвали добродѣтели и заслуге свои прародителя, а самъ имъ неподражава, онъ се съ тимъ срамоти.

— Како годъ што ватру, кадъ се гдигодъ появи, итамо угасити и гледамо то свима могућимъ средствима учинити, тако исто треба да се трудимо и сваку мрзостъ и непріятельство одма съ почетка угасити.

— Завистъ е еднa одъ найружнѣи, найвећи и найопаснѣи страстѣи, коя онога, кои е има, найвыше мучи и суши.

— Ко оће и жели да буде добаръ и паметанъ, томе и мала наука велики плодъ приноси, еръ семе на добру землю пада.

— Честь и лепо име, то су найдрагоцѣнѣи украси свакогъ, а особито едного младогъ човека.

О Г Л А С Ъ.

На усъиновеніе св. Іована т. е. 29. Августа ове год. држаће се, по постановленію, овде у Зайчару пето-дневный свію отечествени и страни производа Панаѣуръ, о комъ панаѣуру непропушта Началничество окр. Црнорѣчкогъ свима оными, кои бы желели на исти доћи обзнанити.

№ 2715. Одъ стране началничества окр. Црнорѣчкогъ 10. Юлія 1857. год. у Зайчару. (3—3)

С т е щ и н и т а.

При Суду Шабачкомъ надъ масомъ поч. Іована Ковачевића изъ Градоевића 19. Септембра. — надъ масомъ поч. Глише Глидића мейанцие изъ Шабца 3. Октобра.

При Суду Рудничкомъ надъ масомъ поч. Обрада Муханловића изъ Живковаца 19. Августа.

При Суду Чачанскомъ надъ масомъ распикуће Илие Караянковића изъ Ездине 6. Септембра.

Надъ масомъ поч. Стефана Јотића изъ Карановца 16. Августа.

П о п р а в к а. Простый брой быо е 53, а не 54, као што е погрешно стављено. Учр.

Издае Любониръ И. Менадовичъ.

У Кнѣгопечатнѣи Кнѣжества Србскогъ.